

**EVALUERING AF PROJEKT
OM
'TRYGT NATTELIV'
I ODENSE**

**Justitsministeriets Forskningsenhed
Marts 2007**

1. Baggrund for projektet 'Trygt natteliv' i Odense

Den 12. december 2004 bragte Fyens Stiftstidende en artikel om fund af amfetamin og kokain på toiletter på diskoteker og caféer i Odense. Det blev i den forbindelse nævnt, at stoffer i byens natteliv var et stigende problem. Uropatruljen i Odense havde ligeledes peget på, at der var problemer med stoffer i nattelivet, og at det efterfølgende har ført til problemer i form af optrin på barer og diskoteker og til gadeuorden og vold.

På denne baggrund besluttede en række politikere i Odense byråd i 2005 at igangsætte projekt 'Trygt natteliv' med henblik på at skabe et bedre og mere trygt natteliv. Det blev samtidig besluttet, at der skulle gennemføres en evaluering af indsatsen. Indeværende rapport omhandler en kvantitativ evaluering af effekten af den indsats, der er foretaget i Odense i forbindelse med projektet.

Der er bevilget midler til projektet fra Justitsministeriets særlige kriminalpræventive pulje.

2. Indholdet af projektet

Projektet omfatter en oplysningskampagne henvendt til de unge brugere af nattelivet, samt uddannelse af personalet på barer og diskoteker. Ved at inddrage såvel restauratører, ansatte på byens barer og diskoteker, unge som går i byen, politi, SSP og Odense Kommune har man søgt at skabe en fælles politik og konsekvens omkring alkohol, stoffer m.v.

I ugerne 31-35 i efteråret 2006 blev personale fra byens barer og diskoteker rekrutteret til at deltage i et kursus, og i uge 36 til 42 har i alt 133 medarbejdere fra 19 forskellige restauranter i Odense deltaget heri. Den oprindelige målgruppe var ca. 30 restauranter med natbevilling, men nogle restauratører har ikke ønsket at deltage under henvisning til, at deres personale ikke havde behov for kurset, eller at de ikke oplevede problemer med stoffer og uro i deres restaurant.

Kurser har strakt sig over to aftener, hver med fem timers undervisning. Uddannelsesforløbet, der blev gennemført af AMU-Fyn med besøg af erfarne politibetjente, havde fokus på følgende emner:

- Pligter og rettigheder i forhold til restaurationsloven
- Våbenloven og håndtering af farlige situationer (fokus på knive)
- Håndtering af konflikter, vold i nattelivet (anholdelse og nødværge)
- Mental forberedelse og stresshåndtering

- Orientering om alkohol og narkotika
- Håndtering af mødet med det flerkulturelle
- Førstehjælp og brandbekæmpelse

Kurset er suppleret med en række tiltag, herunder certificering af de deltagende restauranter og barer. Dette indebærer, at restauratøren har modtaget et dokument, som kan hænges op i restaurationen, og som tilkendegiver, at pågældende har en holdning til og indgår i samarbejdet om at skabe et trygt natteliv i Odense. Desuden er der udarbejdet "Guide til nattelivet", et kort til kunderne med telefonnumre på politi, sygehus, behandlingsmuligheder mm., og der er via medierne sket en positiv eksponering af de udskænkingssteder, som har deltaget i projektet.

I ugerne 42 til 46 blev der rettet en indsats mod de unge. Det drejer sig dels om en oplysningskampagne og dels en SMS-konkurrence om hensigtsmæssig opførsel i byen. Kampagnen sigtede mod at skabe opmærksomhed om projektet ved hjælp af plakater, flyers, postkort og anden reklame til byens ungdomsuddannelser samt til barer og diskoteker. Deltagere i SMS-konkurrencen fik et armbånd med påskriften "Party On! – Stoffri Zone", og vinderen af konkurrencen fik en bytur med vennerne i den limousine, der i perioden havde fungeret som partypatrulje.¹

Desuden blev der mellem den 27. og 30. oktober (uge 43) bragt fem artikler i Fyens Stiftstidende om projektet, og i uge 47 blev der givet en kort information til de unges forældre i Ugeavisen Odense. I ugerne 49 og 50 blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse i afgangsklasserne på de forskellige ungdomsuddannelser i hele Odense. Denne spørgeskemaundersøgelse, der også omfatter interview med nogle bartendere, fungerer sammen med indeværende rapport som en evaluering af projekt 'Trygt Natteliv'.²

3. Internationale erfaringer med præventive indsatser i værtshusmiljøet

I den internationale kriminologiske litteratur er der omtalt forskellige forsøg med præventive indsatser på barer og caféer. Det, der er interessant på dette område, er, at selv en forholdsvis ringe indsats i flere tilfælde har vist sig at give positive effekter. Dette er baggrunden for, at der har været ønske om også at forsøge at måle effekten af den indsats, Odense kommune har gennemført. Her skal de internationale erfaringer først kort omtales.

I *Maryland-rapporten fra 1997* om, hvad der virker, og hvad der ikke virker af forskellige former for kriminalpræventive tiltag, indgår et afsnit om effektevalueringer vedrørende ind-

¹ Se nærmere på <http://www.clockwork.dk/temp/Trygtnatteliv/Party%20On.html>.

² Nanna Gabrielsen og Maria Bislev: *Status for Odenses byliv efter kampagnen Trygt Natteliv*. 2007.

satser i bar- og restaurationsmiljøer.³ I rapporten konkluderes: “The consistent results [...] suggest that changing the management of drinking places is a promising method for prevention of drinking-related offences.”

Denne konklusion er bl.a. baseret på en *undersøgelse fra Californien fra 1987*.⁴ Her gennemførtes et eksperiment vedrørende en ændret udskænkningsspolitik på en amerikansk marinebase. Et udskænkingssted blev udvalgt som forsøgsområde, mens et tilsvarende udskænkingssted på basen blev udvalgt til kontrolområde. Sigtet med forsøget var at mindske omfanget af spirituskørsel.

Selve indsatsen – det der forventedes at give en kriminalpræventiv effekt – bestod af et 18-timers kursus for barpersonalet, hvor de lærte om bl.a. alkoholens betydning for evnen til at køre bil, hvor meget en person kan drikke, inden det bliver uforsvarligt at køre bil, og hvordan de kan sikre, at gæsterne ikke drikker mere, end at de fortsat kan køre bil.

Resultatet af forsøget, der blev evalueret på forskellig måde, var, at mens konsumtionen af alkohol pr. gæst forblev nogenlunde uforandret i såvel forsøgs- som kontrolområdet, reduceredes andelen, der havde drukket så meget, at de var ude af stand til at køre bil på forsvarlig måde, til ca. halvdelen af det tidligere niveau i forsøgsområdet, mens denne andel forblev uforandret i kontrolområdet. I en kommentar til det positive resultat påpeges, at det forhold, at forsøget blev gennemført i militære omgivelser, kan have influeret på resultatet, idet det kan have bevirket en højere grad af accept af restriktionerne med hensyn til udskænkning til allerede berusede personer.

En anden effektevaluering, der er omfattet af Maryland-rapporten, stammer fra et *forsøg på Rhode Island, USA, i slutningen af 1980'erne*.⁵ Forsøget omfattede tre lokalområder, idet to områder blev udvalgt som kontrolområder, da de tilsammen matchede forsøgsområdet med hensyn til beboernes socioøkonomiske forhold, helbredssituation m.v.

³ Maryland-rapporten er en omfattende rapport om effekten af forskellige former for kriminalpræventive tiltag, udarbejdet af forskere fra Maryland University til den amerikanske kongres. Den første rapport, der er fra 1997, har navnet, *Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising*. Den er redigeret L. Sherman, D.C. Gottfredson, D.L. MacKenzie, J.E. Eck, P. Reuter, & S.D. Bushway. Der er senere udkommet en opdateret version af rapporten: L. Sherman, D.P. Farrington, B.C. Welsh, & D.L. MacKenzie (eds.): *Evidence-Based Crime Prevention*. Routledge, London and New York, 2002. Denne indeholder dog ingen ændringer i afsnittet om effekten af tiltag i restaurationsmiljøet.

⁴ R.F. Saltz: The Roles of Bars and Restaurants in Preventing Alcohol-Impaired Driving. An Evaluation of Server Intervention. *Evaluation & Health Professions*, vol. 10, pp. 5-27.

⁵ S.L. Putnam, I.R.H. Rockett & M.K. Campbell: Methodological Issues in Community-Based Alcohol-Related Injury Prevention Projects: Attribution of Program Effects. I T.K. Greenfield & R. Zimmerman (eds.): *Experiences with Community Action Projects*. Center for Substance Abuse Prevention. Monograph 14. Rockville MD: U.S. Department of Health and Human Services, 1993.

Den intervention, effekten målt af, sigtede på at reducere omfanget af dødsfald og sygdom forårsaget af alkoholrelaterede skader samt omfanget af beruselse, af spritkørsel og anden risikoadfærd, der er forbundet med alkohol. Dette mål søgtes nået ved dels at få udskænkningstederne til at underskrive en erklæring om ansvarlig udskækningspolitik, og ved dels at give barpersonalet et femtimers kursus i teknikker vedrørende identificering af berusede personer og i håndtering af problematiske situationer i forbindelse med nægtelse af udskænkning til berusede. Desuden skete der en oprustning af politiet, således at de bl.a. kunne udvide omfanget af alkoholkontrol af bilister.

Resultatet af forsøget blev bl.a. målt ved art og omfang af skadestuebesøg. Det viste sig, at især antallet af skadestuebesøg, der var forårsaget af voldelige hændelser og biluheld, faldt i forsøgsområdet, mens der var en stigning i kontrolområdet.

Den tredje rapport, som Maryland-rapporten omtaler, angår et *forsøg i Queensland, Australien, i begyndelsen af 1990'erne*.⁶ Forsøget blev gennemført i et turistområde med mange mødesteder for surfere, og dets sigte var bl.a. at reducere alkoholrelateret vold og uorden i området. Undersøgelsen er baseret på en lang række data, der – ud over kriminalitet – også omfatter observationsdata vedrørende bargæsternes adfærd. Der indgår ikke et kontrolområde i evalueringen, idet forholdene efter interventionen sammenlignes med forholdene inden interventionen.

Der er ikke tale om en enkelt intervention, men en lang række, herunder træning af politi og udsmidere i bl.a. etik og god praksis samt konfliktløsning. Der blev videre udformet en kodeks om god praksis, som stort set alle udskænkningsteder tilsluttede sig.

Af de mange resultater, undersøgelsen omtaler, skal nævnes, at fysisk vold faldt med 52 pct., mens omfanget af skænderier mellem bargæsterne faldt endnu mere. I rapporten nævnes, at de meget positive effekter kan skyldes, at den oprustning af området, interventionen indebar, også kom til at betyde, at området tiltrak et lidt andet publikum. Det kan derfor ikke udelukkes, at nogle af problemerne er flyttet til andre områder. Desuden tyder undersøgelsen på, at effekten af forsøget senere er aftaget.

Den sidste undersøgelse, der er omtalt i Maryland-rapporten, er også fra Australien og angår et *forsøg i en større by i Victoria i 1989-90*.⁷ Byen, hvor forsøget foregik, havde haft proble-

⁶⁶ R. Homel, M. Hauritz, R. Wortley, G. McIlwain & R. Carvolth: Preventing Alcohol-Related Crime through Community Action: The Surfers Paradise Safety Action project. I R. Clarke (ed.): *Crime Prevention Studies*. Vol. 7. Monsey, NY: Criminal Justice Press, 1997.

⁷ M. Felson, R. Berends, B. Richardson & A. Veno: Reducing Pub Hopping and Related Crime. I R. Clarke (ed.): *Crime Prevention Studies*. Vol. 7. Monsey, NY: Criminal Justice Press, 1997.

mer med unge, der begik vold, hærværk og indbrud som følge af fuldskab. Problemerne var koncentreret til forretningsstrøgene, hvor udskænkingsstederne lå, og hvor de unge fornøjede sig med 'pub hop'.

Dette forsøgte man at komme til livs ved at kræve entre sidst på aftenen, ved ikke at give unge piger gratis adgang, da de ville tiltrække mange unge mænd, og ved ikke at tillade, at en entrebillet anvendes gentagne gange. Desuden blev 'happy hours' tilbud og tilsvarende forbudt samtidig med, at politiet styrkede deres indsats i forhold til mindreåriges drikkeri og drikkeri på gaden.

Resultatet af forsøget, der blev vurderet i forhold til tilstanden før interventionen og sammenlignet med forholdene i andre områder og storbyer i Victoria, er bl.a., at antallet af voldelige tilfælde er reduceret ganske betydeligt.

I en *ny rapport om voldsprævention fra det hollandske justitsministerium* konkluderes i lighed med Maryland-rapporten, at det er muligt at mindske omfanget af vold ved at skabe sikrere barer.⁸ Denne konklusion baseres på en enkelt undersøgelse, der er gennemført i *barer i Toronto i 2001-02*.⁹ Dette projekt angår et kontrolleret og randomiseret forsøg, hvilket indebærer, at de barer, der er omfattet af forsøget, tilfældigt er fordelt mellem en forsøgs- og kontrolgruppe. Forsøget omfatter i alt 30 større barer, hvoraf de 18 indgår i forsøgsgruppen.

Selve interventionen omfatter en vurdering af risikomomenter ved de enkelte barer, dvs. forhold, der kan fremme risikoen for aggressioner og fysisk vold. Ejeren af baren blev på denne baggrund opfordret til at overveje ændringer, der kunne mindske risikoen for vold. Interventionen inkluderede endvidere et tretimers kursus for barpersonalet. Kurset gik bl.a. ud på at få personalet til at opdage tidlige tegn på aggressioner og hurtigt at intervenere samt at lære teknikker til at undgå at miste kontrollen over situationen pga. vrede.

Effekten blev målt gennem observationer af omfanget og alvorligheden af aggressioner i såvel forsøgs- og kontrolgruppens barer før og efter interventionen. Erfarne observatører har således opholdt sig i barerne fredage og lørdage fra midnat og to timer frem, og sammenlagt er der gennemført 734 observationer.

⁸ L.M. van der Knapp, L.T.J. Nissen & S. Bogaerts: *Violence Defied? Review of Prevention of Violence in the public and Semi-Public Domain*. WODC, rapport no 239a, 2006.

⁹ K. Graham, D.W. Osgood, E. Zibrowski, J. Purcell, L. Gliksman, K. Leonard, K. Parnanen, R.F. Saltz & T.L. Toomey: *The Effect of Safer Bar Program on Physical Aggression in Bars: Results of a Randomized Controlled Experiment*. *Drug and Alcohol Review*, vol. 23, pp. 31-41, 2004.

Undersøgelsen viser, at der i forsøgsgruppens barer er sket en klar mindskning af dels alvorlige aggressioner (slag og spark), dels moderate aggressioner (puffen, stød, greb). En senere opfølgning af resultaterne viser, at i de barer, der har haft stor udskiftning af bestyrere og udsmidere, er effekten af interventionen mindsket.

4. Evalueringen af trygt natteliv i Odense

I dette afsnit beskrives og diskuteres undersøgelsens design, materiale og metode.

4.1. Design

Det typiske design for effektevaluering, som denne rapport angår, er et kontrolleret og randomiseret forsøg, hvor der er sket en tilfældig fordeling mellem en forsøgs- og kontrolgruppe, og hvor der gennemføres før- og eftermålinger af de forhold, der søges påvirket gennem forsøget, jf. ovenstående omtale af forsøget fra Toronto.

Et sådant eksperimentelt design har ikke været mulig i denne undersøgelse, da det fra starten var klart, at det var Odense, der ønskede at gennemføre projekt 'Trygt natteliv'. Det, der her og i det følgende omtales som forsøgsområdet, var dermed på forhånd udpeget. Det næstbedste design er et kvasiexperimentelt design, hvor der efterfølgende udvælges et kontrolområde, som ud fra nogle væsentlige kriterier må antages at ligne forsøgsområdet, Odense. Endvidere kræver dette design, at der foretages før- og efterundersøgelser af forholdene i de to sammenlignede områder. Et sådant design er anvendt i denne undersøgelse.

Et kvasiexperimentelt design kan især volde problemer, hvis forsøget er af en art, hvor der kan forekomme ukontrollerbar selektion eller selvselektion af dem, der indgår i enten forsøgs- eller kontrolgruppen, idet det inden for det kriminologiske område typisk vil betyde, at den selekterede gruppe på forhånd har en mindre risiko for (ny) kriminalitet, end tilfældet er for den anden gruppe. Eksempelvis vil lovovertrædere, der vælger eller udpeges til at deltage i et behandlingsprogram, typisk være mere kriminelt belastede end dem, der ikke vil eller ikke findes egnede til deltage.

En sådan selektion kan dog ikke forventes at influere på resultaterne af dette forsøg, idet effekten, jf. det senere, måles ved omfang og art af kriminalitet m.v. inden for et *geografisk område* og ikke ved omfanget af kriminalitet blandt enkeltindivider – dvs. gæster på de barer, der har deltaget i 'Trygt natteliv' projektet. At ikke alle de restauranter, som man har sigtet på skulle deltage i projektet i Odense, reelt har valgt at deltage, vil ikke skævvride undersøgelsens resultat, men kan dog betyde, at den eventuelle præventive effekt vil være svagere, end den ville have været, hvis alle barer havde deltaget i projektet.

4.2. Forsøgs- og kontrolområdet

Selve forsøgsområdet er afgrænset ud fra en antagelse om, at effekten af projektet primært kan forventes at afspejle sig i en ændret adfærd i og omkring de restauranter og barer, som projektet har rettet sig mod. Forsøgsområdet er derfor det geografiske område i centrum af Odense, hvor nattelivets restauranter og barer er koncentreret. Nærmere bestemt omfatter det afgrænsede område de gader med værtshuse i Odense C samt de gader, de unge færdes på, når de går mellem værtshusene, og hvor det erfaringsmæssigt har vist sig, at der også kan opstå problemer som følge af værtshuslivet.

Som kontrolområde er der – med hjælp fra politiet i Aalborg – udvalgt et tilsvarende område i centrum af Aalborg. Aalborg er først og fremmest valgt, fordi nattelivet også dér i høj grad er koncentreret til et mindre, centralt beliggende område. Desuden ligner de to byer hinanden ved at have nogenlunde samme størrelse og ved at omfatte en række uddannelsesinstitutioner for unge. Andelen af unge mellem 18 og 24 udgør i begge kommuner 10 pct.

Der er imidlertid også en forskel mellem de to områder, som her er relevant, nemlig en forskel i voldskriminalitetsniveauet målt ved antal anmeldelser i forhold til indbyggertallet. Dette niveau er noget højere i Odense end i Aalborg, hvilket også afspejler sig i undersøgelsesmateriale, jf. senere.¹⁰ I en tidligere rapport fra Justitsministeriets Forskningsenhed er det også konstateret, at Odense Kommune – når hensyn tages til en lang række demografiske og sociale variabler – generelt har et højere kriminalitetsniveau end forventet, mens Aalborg Kommune omvendt har et lavere niveau.¹¹ Hvad denne forskel beror på, vides ikke med sikkerhed, men forskellen bør ikke influere på evalueringens resultater, idet der ved vurdering af projektets effekt – ud over før- og efterundersøgelser, jf. det følgende – også tages hensyn til arten af episoder.

4.3. Før- og efterundersøgelser

Resultatet af projektet kan ikke alene vurderes ud fra omfanget af kriminalitet m.v. i de to undersøgte områder *efter* projektets gennemførelse, idet kriminalitetsniveauet, som påpeget ovenfor, ikke er ens de to steder. Desuden vides det ikke, om afgrænsningen af undersøgelsesområderne inden for henholdsvis Odenses og Aalborgs kommunegrænser inkluderer lige store dele af samtlige værtshuse i de to byer, eller om der i lige stort omfang er inkluderet den del af vætshusmiljøet, der i særlig grad afstedkommer problemer. Det er derfor nødvendigt at sammenligne og undersøge eventuelle forandringer fra før til efter projektets gennemførelse i

¹⁰ Voldskriminalitetsniveauet er omkring 40 pct. højere i Odense end i Aalborg.

¹¹ Susanne Clausen og Britta Kyvsgaard: *Kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse – en modelafprøvnings*. Justitsministeriets Forskningsenhed 2003. Også tilgængelig på www.jm.dk.

såvel forsøgs- som kontrolområdet. Dermed kan det også kontrolleres, om der – uanset projektet – er tendens til enten mindskning eller øgning i kriminaliteten. Der kan således være en række andre forhold end lige netop projekt 'Trygt natteliv', der kan påvirke udviklingen i kriminaliteten. Dette kan betyde, at en eventuel mindskning af kriminaliteten i forsøgsområdet ikke uden videre kan tilskrives projektet, såfremt en tilsvarende mindskning er sket i kontrolområdet.

Da selve projektet blev igangsat omkring september 2006, og da det bør fungere i en vis periode, inden effekten måles, er det valgt at se på omfanget af kriminalitet m.v. i perioden fra 1. september 2006 til og med 1. januar 2007 kl. 7.00. En tilsvarende periode er valgt med hensyn til førundersøgelsen, nemlig 1. september 2005 til 1. januar 2006 kl. 7.00.

4.4. Effektkriterium

Den eventuelle effekt af projektet er undersøgt ved at se på omfanget af visse former for straffelovsovertrædelser samt omfanget af overtrædelser af politivedtægten i de to undersøgelsesområder i den nævnte periode før og efter projektet. Desuden er visse oplysninger – hændelser – fra politiets døgnrapporter inddraget. I det følgende anvendes samlebetegnelsen 'episoder' for disse lovovertrædelser og hændelser.

Materialet til evalueringen er venligst stillet til rådighed af System- og analyseenheden hos Rigspolitiet.

Nedenstående skema viser dels arten af de episoder, undersøgelsen omfatter, og dels de overordnede kategorier - hovedkategorierne.¹²

¹² I oversigten omtales alene arten af episoder, hvor der overhovedet har været sager i de undersøgte perioder. Ud over de nævnte episoder er følgende inddraget i undersøgelsen: Trusler om vold m.v. mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119, stk. 2), Vold mod politi m.v. ved opløb/opstand (§ 120), Voldtægt (§ 216), Samleje med ulovlig tvang (§ 217), Anden kønslig omgæng. v/vold (§ 244, jf. 216), Anden kønslig omgæng. v/ulovlig tvang (§ 224, jf. 217), Homoseksualitet v/vold (§ 225, jf. 216), Homoseksualitet v/ulovlig tvang (§ 225, jf. 217), Kvalificeret vold m/døden til følge (§ 246), Forvoldt fare for liv eller førlighed (§ 252), Overladelse af våben eller sprængstof (§ 254), Groft uagtsomt hærværk (§ 291, stk. 3), Groft hærværk, graffiti (§ 291, stk. 2).

Hovedkategori	Arten af episoder
Vold, trusler mv.	Vold og trusler mod polititjenestemand (§ 119, stk. 1)
	Vold og trusler mod anden off. myndighed (§ 119, stk. 1)
	Lægge hindring i vej. f. udfør. af off. hverv (politiet) (§ 119, stk. 3)
	Lægge hindring i vej. f. udfør. af andet off. hverv (§ 119, stk. 3)
	Fornærmelig tiltale mod polititjenestemand (§ 121)
	Fornærmelig tiltale af anden offentlig myndighed (§ 121)
	Vold og lign. mod vidner og deres nærmeste (§ 123)
	Manddrab (§ 237)
	Forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21)
	Simpel vold (§ 244)
	Kvalificeret vold (§ 245, stk. 1)
	Vold med skade på legeme eller helbred (§ 245, stk. 2)
	Kvalificeret vold m/grov skade (§ 246)
	Trussel på livet (§ 266)
	Røveri mod andre (§ 288, stk. 1)
Røveri mod andre, særligt farligt (§ 288, stk. 1)	
Hærværk	Hærværk (§ 291, stk. 1)
	Groft hærværk (§ 291, stk. 2)
	Hærværk, graffiti (§ 291, stk. 1)
Ordensbekendtgørelsen	Sikring af den offentlige orden
Politiets døgnrapporter	Værtshusuorden
	Gadeuorden
	Hærværk – hændelse uden sag
	Beruser
	Bortvisning af uønsket person
	Betalingsspørgsmål
	Drikkeri til ulempe
	Uro og uorden i øvrigt

Det er primært de fire hovedkategorier, der vil blive anvendt i analyserne. Det bør nævnes, at den sidste kategori, politiets døgnrapporter, adskiller sig fra de andre, idet det drejer sig om hændelser, som der ikke er oprettet en sag for med henblik på en sigtelse og en strafferetlig afgørelse. Der er således i princippet tale om forhold, der ikke er strafbare. I og med der ikke oprettes en sag vedrørende forholdet, må man antage, at disse hændelser udgør et mere usikkert undersøgelsesgrundlag end de øvrige episoder, idet omfanget af hændelser antagelig i højere grad påvirkes af politiets skøn, tid til at foretage en registrering og/eller af den enkelte betjents formalistiske indstilling.

4.5. Bearbejdning af materialet

System- og analyseenheden hos Rigspolitiet har via POLSAS, hvor sager kan afgrænses efter adresser og episodens art, leveret materialet i en printet version. De oplysninger, analyserne er baseret på, er herefter indtastet i SPSS. Der er dog sket en vis sortering i materialet, idet enkelte episoder, der ikke er relevante for rapportens fokus, er ekskluderet. Dette drejer sig om episoder, der ikke umiddelbart kan relateres til nattelivet, eksempelvis episoder i butikker eller episoder, der er foregået i private hjem. Ydermere er der foretaget en rensning af datasættet efter indtastning i forbindelse med kontrol for tastefejl og for dobbeltregistreret. Det har således vist sig, at visse hændelser ikke var blevet slettet, efter at episoden var blevet omdefineret og gjort til en egentlig sag. Dette kan fx ske ved, at en episode, der i første omgang er registreret som værtshusuorden, senere ændres til en sag om simpel vold som følge af, at en af de involverede anmelder episoden til politiet. Der vil i sådanne tilfælde som regel ske en automatisk sletning af hændelsen, men dette er dog ikke sket i alle tilfælde.

Der skal videre gøres opmærksom på, at det datamateriale, der ligger til grund for rapporten, i høj grad afhænger af registreringen i POLSAS. Der kan således forekomme fejl, som ikke er mulige at opdage. Vigtigere er imidlertid, at der kan være risiko for forskellig registreringspraksis, både hvad gælder de enkelte betjente, de to undersøgte områder og de to perioder. Således kan der tænkes at være variationer med hensyn til, hvordan en episode klassificeres, samt hvor godt den er beskrevet, hvilket – hvis det er tilfældet – kan medføre usikkerhed i sammenligningen af de to områder. Det skal understreges, at der ikke er kendskab til eventuelle forskelle i registreringspraksis, og at man som udgangspunkt må antage en høj grad af ensartethed, idet alle polititjenestemænd gennemgår de samme kurser i registrering i POLSAS.

5. Karakteristik ved episoderne

Med henblik på at få et indblik i, hvor og hvornår episoderne indtræffer m.v., og for at vurdere, om de to sammenlignede områder i så henseende ligner hinanden, oplyses i det følgende om gerningstidspunkt, art af episoder og om gerningssted.

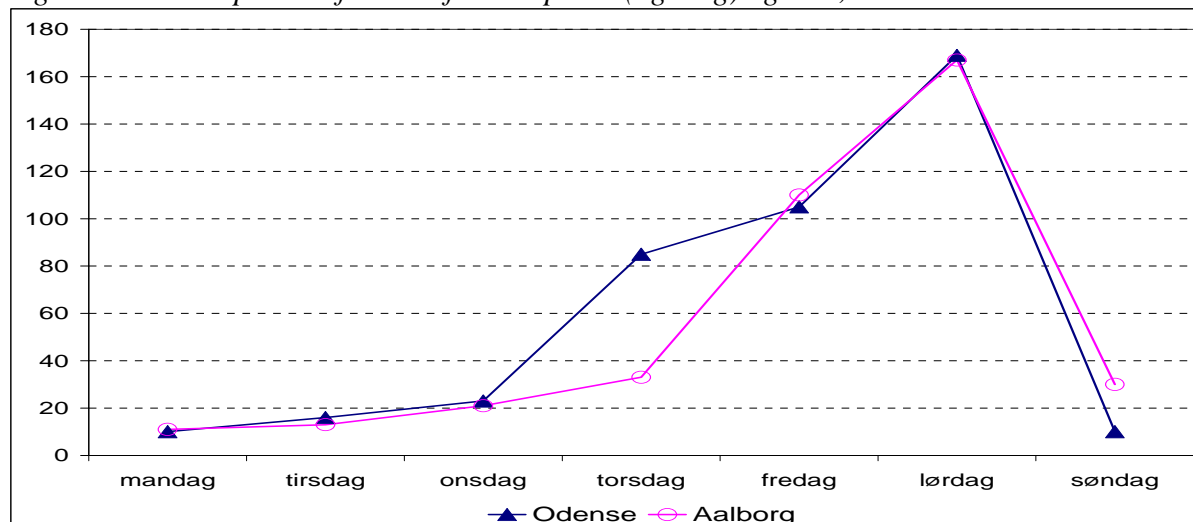
5.1. Tidspunkt for episoden

I figur 5.1 og 5.2 er det vist, på hvilke ugedage episoderne er foregået henholdsvis før og efter projekt 'Trygt nattelivs'. I det følgende omtales førundersøgelsen som '2005' og efterundersøgelsen som '2006'.

For at tage højde for, at en væsentlig del af episoderne foregår efter midnat og frem til den tidlige morgen, jf. det senere, er ugedagene her opgjort kunstigt, således at nattetimerne frem

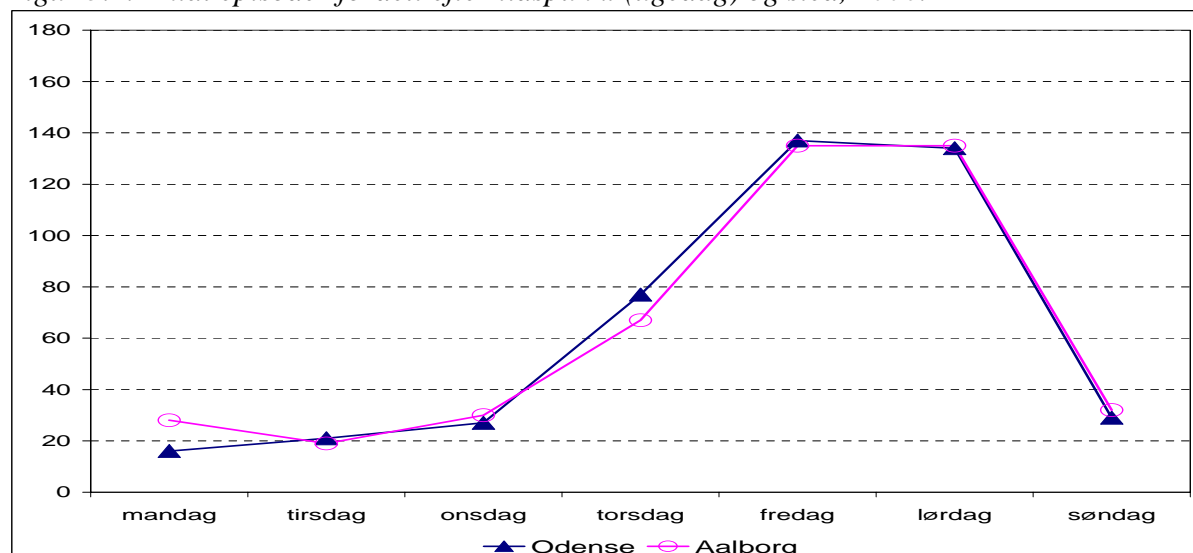
til klokken syv næste dags morgen er inkluderet i den foregående dag. Dermed fås et bedre billede af, hvor mange af episoderne, der er foregået i forbindelse med optakten til weekenden samt lørdag nat.

Figur 5.1. Antal episoder fordelt efter tidspunkt (ugedag) og sted, 2005.

En meget stor del af episoderne i 2005 er foregået fredag og lørdag, nemlig godt to tredjedele af episoderne. Mønstret for forekomst af episoder i Odense og Aalborg følger hinanden overordentligt godt, idet den eneste forskel er, at der i 2005 var flere episoder i Odense om torsdagen, end tilfældet var i Aalborg.

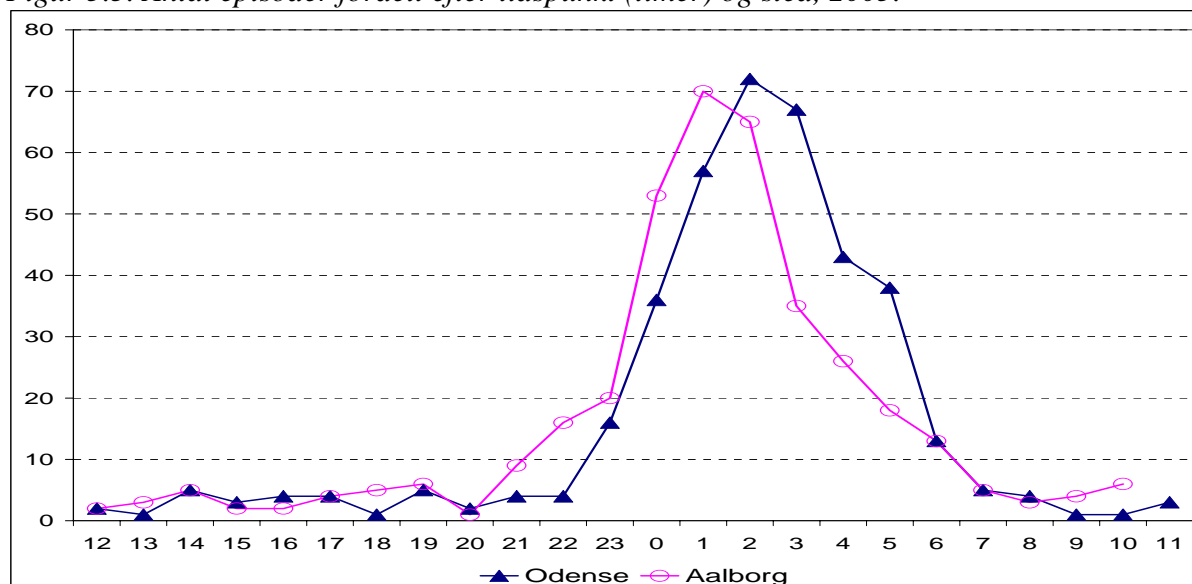
Figur 5.2. Antal episoder fordelt efter tidspunkt (ugedag) og sted, 2006.

Vurderet ud fra fordelingen af episoder i 2006, figur 5.2, er ligheden mellem Odense og Aalborg endnu større. Sammenlignet med 2005 var der i 2006 færre episoder, der foregår om lørdagen, og flere, der foregår om fredagen. Det kunne muligvis tyde på, at festlighederne i

begge byer i 2006 starter lidt tidligere på ugen – om fredagen og til dels også om torsdagen – mens lørdag ikke længere udmærker sig ved at være den dag, hvor der foregår mest i natteli-
vet, i hvert fald for så vidt angår uroligheder og vold.

Figur 5.3. Antal episoder fordelt efter tidspunkt (timer) og sted, 2005.

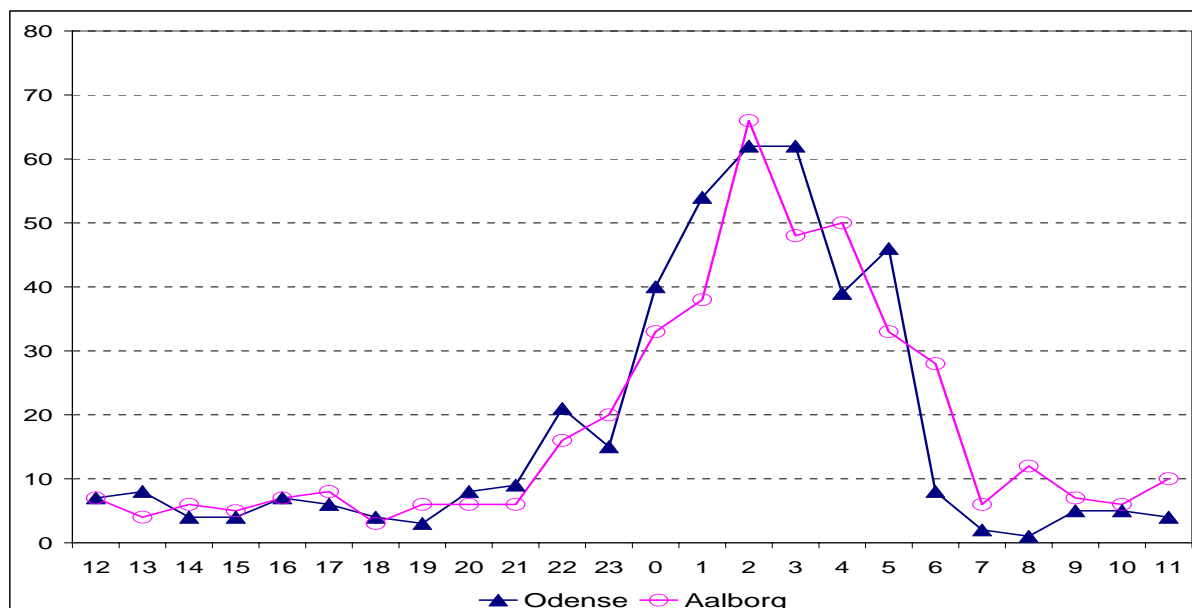

Episoderne er, som det fremgår af figur 5.3, først og fremmest foregået fra sent om aftenen til ud på natten. Næsten 60 pct. er således foregået fra kl. 22 om aftenen og frem til kl. 4 om morgenen. Yderligere en lille fjerdedel af episoderne er foregået endnu senere på natten, nemlig fra kl. 4 og frem til kl. 7 om morgenen. Det betyder, at næsten ni ud af ti episoder (86 pct.) er foregået fra kl. 22 og frem til kl. 7 om morgenen, og at kun godt hver syvende episode (14 pct.) er foregået i dagtimerne og de tidlige aftentimer. I øvrigt ses også på dette område en meget stor overensstemmelse mellem Odense og Aalborg, idet der dog er en tendens til, at episoderne foregår lidt senere i Odense end i Aalborg.

Sammenlignet med episodernes fordeling over døgnet i 2005 var der i 2006 en lidt større andel af episoderne, der foregik i dagtimerne og i de tidlige aftentimer (21 pct. i 2006 mod som nævnt 14 pct. i 2005), jf. figur 5.4. Det kan nævnes, at denne ændring primært gør sig gældende for vold og trusler og kun i mindre grad for de andre former for episoder.¹³ Ændringen uddybes nærmere senere.

Figur 5.4. Antal episoder fordelt efter tidspunkt (timer) og sted, 2006.

¹³ Mens det i 2006 var 6 pct. af episoderne vedrørende vold, trusler m.v., der foregik i dagtimerne og de tidlige aftentimer, var det i 2005 20 pct. Forskellen er klart signifikant ($p < 0,001$).

5.2. Episodernes art

Der var i 2005 forskel mellem Odense og Aalborg med hensyn til arten af episoder, idet en forholdsvis stor andel af episoderne i Odense angik straffeloven, nemlig 40 pct. mod kun 20 pct. af episoderne i Aalborg, jf. tabel 5.1. Dette er i nogen grad forventet på baggrund af de nævnte forskelle mellem områderne med hensyn til omfanget af voldskriminalitet og kriminalitet generelt. Aalborg havde til gengæld i 2005 en større andel episoder end Odense vedrørende ordensbekendtgørelsen.¹⁴

Tabel 5.1. Antal episoder fordelt efter type og sted, 2005-2006.

		2005		2006		Forskel	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	Vold, trusler mv.	124	30 %	107	24 %	-17	-14 %
	Hærværk	41	10 %	43	10 %	2	5 %
	Ordensbekendtgørelsen	92	22 %	119	27 %	27	29 %
	Politiets døgnrapporter	161	39 %	172	39 %	11	7 %
	I alt	418	100 %	441	100 %	23	6 %
Aalborg	Vold, trusler mv.	59	15 %	87	20 %	28	47 %
	Hærværk	15	4 %	25	6 %	10	67 %
	Ordensbekendtgørelsen	156	41 %	143	32 %	-13	-8 %
	Politiets døgnrapporter	155	40 %	191	43 %	36	23 %
	I alt	385	100 %	446	100 %	61	16 %

¹⁴ P<0,001.

Denne forskel er knap så markant i 2006, idet Odense i mellemtiden har fået færre episoder vedrørende straffeloven og flere vedrørende ordensbekendtgørelsen.¹⁵ For Aalborg er udviklingsmønsteret det omvendte. Disse forskelle vil blive behandlet yderligere senere.

5.3. Gerningssted

Som nævnt er der i materialet frasortet episoder, hvor gerningsstedet har været en privat bolig. Øvrige indendørs gerningssteder må i høj grad antages at angå værtshuse, diskoteker, grillbarer og lignende steder, idet også episoder i butikker er frasortet.

Overordnet set er det omkring en tredjedel af episoderne i såvel Odense som Aalborg, der foregår indendørs, jf. tabel 5.2.

Tabel 5.2. Episoder fordelt efter gerningssted, undersøgelsesområde og tidspunkt.

		2005		2006	
		Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	Indenfor	159	38 %	129	29 %
	Udenfor	254	61 %	307	70 %
	Ikke oplyst	5	1 %	5	1 %
	I alt	418	100 %	441	100 %
Aalborg	Indenfor	130	34 %	145	33 %
	Udenfor	255	66 %	300	67 %
	Ikke oplyst	-	-	1	0 %
	I alt	385	100 %	446	100 %

Af tabellen ses videre, at det i 2005 er nogenlunde lige store andele af episoderne i Odense og i Aalborg, der er foregået henholdsvis indendørs og udendørs. Fra 2005 til 2006 mindsker imidlertid andelen af episoder i Odense, der foregår indendørs, markant.¹⁶ Tilsvarende gør sig ikke gældende i Aalborg. Denne ændring i Odense skyldes bl.a. den nævnte udvikling i arten af sager fra 2005 til 2006, jf. tabel 5.1, idet næsten alle episoder vedrørende ordensbekendtgørelsen foregår udendørs, mens det kun gælder godt halvdelen af episoderne vedrørende vold, trusler m.v. Desuden skyldes det, at lidt flere af episoderne vedrørende politiets døgn-rapporter foregår udendørs i 2006 end i 2005.

5.4. Samlet vurdering af sammenlignelighed

Når der bortses fra den forventede forskel i fordelingen mellem arten af episoder, tyder ovenstående på en ganske stor ensartethed mellem Odense og Aalborg i 2005 – udgangspunktet for sammenligningen. Fordeling af episoder over ugen og over døgnet er således ganske ens-

¹⁵ Forskellen vedrørende ordensbekendtgørelsen er dog fortsat statistisk signifikant, om end ikke helt så højsignifikant ($p < 0,05$).

¹⁶ Forskellen er statistisk signifikant ($p = 0,01$).

artet, ligesom tilfældet er for gerningsstedets karakter – dvs. om episoden er foregået inden- eller udendørs.

6. Er der en effekt af indsatsen?

Som det er fremgået af de tidligere tabeller, er der ikke sket en mindskning i antallet af episoder i Odense fra 2005 til 2006, tværtimod er der sket en mindre vækst i det totale antal episoder – fra 418 i 2005 til 441 i 2006 – en vækst på 6 pct. Væksten i antal episoder har dog været større for Aalborgs vedkommende – nemlig fra 385 i 2005 til 446 i 2006, hvilket svarer til en vækst på 16 pct. Som nævnt tidligere kan der være andre forhold end selve projektet, der influerer på udviklingen i antallet af episoder, og der kan muligvis have været forhold af mere generel karakter, der har påvirket udviklingen i antallet af episoder i både Odense og Aalborg, hvorfor den lavere tilvækst i Odense principielt godt kan tolkes som et positivt resultat. Forskellen i udviklingen i antallet af episoder mellem de to områder er imidlertid ikke tilstrækkelig stor til, at den med sikkerhed kan siges at være reel og ikke bero på tilfældigheder.

Det vil imidlertid desuden være for unuanceret at vurdere effekten ud fra det samlede antal episoder, idet episoderne er af meget forskellig art og grovhed. Her skal den eventuelle effekt derfor undersøges i forhold til underkategoriseringen af episoderne. Det er valgt at udelade hærværk af denne analyse. Dels idet det drejer sig om meget få sager, og dels er det i særlig grad usikkert, hvorvidt hærværk relaterer sig til værtshuslivet. Sidstnævnte skyldes at gerningstidspunktet i de fleste sager er ukendt, idet hærværket er konstateret på et senere tidspunkt, hvorfor det ikke er muligt at vurdere, om hærværket er sket på et tidspunkt, der kan indicere relation til værtshuslivet.

6.1. Hændelser ifølge politiets døgnrapporter

Umiddelbart ses der ingen sammenhæng mellem 'Trygt nattelig' forsøget og udviklingen i hændelser ifølge politiets døgnrapporter. I begge undersøgelsesområder har der været en mindre tilvækst i antallet af døgnrapport-hændelser. Væksten har ganske vist været større i Aalborg end i Odense – 23 pct. mod 7 pct. – men denne forskel er ikke statistisk signifikant.

Tabel 6.1. Hændelser ifølge politirapporter fordelt efter tid og sted.

	2005		2006		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	161	48 %	172	52 %	333	100 %
Aalborg	155	45 %	191	55 %	346	100 %

Hvis man, som i tabel 6.2, ser nærmere på, hvilke former for hændelser der er tale om, ses, at tilvæksten i antallet af hændelser i Odense primært angår gadeuorden, mens der har været et fald i sager vedrørende værtshusuorden og bortvisning af uønsket person. I Aalborg har der derimod været tilvækst inden for alle disse former for hændelser. Sammenholdt med Aalborg har der således i Odense været en positiv udvikling i de hændelser, der knytter sig til værtshuslivet – værtshusuorden og bortvisning – hvilket muligvis skal ses i sammenhæng med den særlige indsats, der har været i Odense. Det skal dog understreges, at forskellen mellem Odense og Aalborg i udviklingen af disse hændelsestyper, ikke er statistisk signifikant.

Tabel 6.2. Hændelser ifølge politirapporter fordelt efter tid, sted og art.

		2005		2006		Forskel	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	Værtshusuorden	26	16 %	23	13 %	-3	-12 %
	Gadeuorden	34	21 %	44	26 %	10	29 %
	Beruser	16	10 %	19	11 %	3	19 %
	Bortvisning af uønsket person	25	16 %	17	10 %	-8	-32 %
	Betalingsspørgsmål	0	0 %	1	1 %	1	-
	Andre hændelser	60	37 %	68	40 %	8	13 %
	I alt	161	100 %	172	100 %	11	7 %
Aalborg	Værtshusuorden	37	24 %	45	24 %	8	22 %
	Gadeuorden	34	22 %	50	26 %	16	47 %
	Beruser	39	25 %	42	22 %	3	8 %
	Bortvisning af uønsket person	16	10 %	19	10 %	3	19 %
	Betalingsspørgsmål	3	2 %	3	2 %	0	0 %
	Andre hændelser	26	17 %	32	17 %	6	23 %
	I alt	155	100 %	191	100 %	36	23 %

6.2. Overtrædelser af ordensbekendtgørelsen

For så vidt angår overtrædelser af ordensbekendtgørelsen, er der i Odense sket en vækst fra 2005 til 2006 i antallet af sager, mens der i Aalborg er sket et fald, jf. tabel 6.3. Imidlertid er denne forskel i udviklingen ikke så stor, at man med tilstrækkelig stort sikkerhed kan fastslå, at forskellen ikke beror på tilfældigheder.

Tabel 6.3. Overtrædelser af ordensbekendtgørelsen fordelt efter tid og sted.

	2005	2006	Forskel	
			Antal	Procent
Odense	92	119	27	29 %
Aalborg	156	143	-13	-8 %

Det er videre undersøgt, om der er sket ændringer med hensyn til tidspunktet for overtrædelser af ordensbekendtgørelsen, altså om stigningen i antal overtrædelser af ordensbekendtgørelsen i 2006 i Odense i højere grad forekommer, inden indsatsen kan forventes rigtigt at have slået igennem, eller om det også sker efter dette tidspunkt. Analysen viser, at stigningen forekommer såvel i starten som i slutningen af den undersøgte periode, altså såvel i september-oktober 2006 som i november-december 2006.

Også tidspunktet på døgnet, hvor overtrædelserne er sket, er undersøgt nærmere. Her viser det sig, at der især er stor forskel mellem udviklingen i Odense og Aalborg i de sene aftentimer og i nattetimerne, idet tilvæksten her er på 33 pct. for Odenses vedkommende, mens faldet er på 13 pct. for Aalborgs vedkommende. Denne forskel er statistisk signifikant.¹⁷

Samlet set tyder disse analyser på, at den særlige indsats i Odense ikke har haft nogen positiv – kriminalitetsreducerende – effekt på omfanget af ordensbekendtgørelsessager, men at der tværtimod har været flere af den slags i den undersøgte periode, altså stik imod forventningerne. Hvad denne vækst kan bero på, skal drøftes i det afsluttende afsnit.

6.3. Overtrædelser af straffeloven: Vold, trusler m.v.

Med hensyn til anmeldte tilfælde af vold, trusler m.v. er der fra 2005 til 2006 i Odense sket et fald på 14 pct., mens der i Aalborg er sket en vækst på 47 pct., jf. tabel 6.4. Denne forskel er statistisk signifikant.¹⁸

Tabel 6.4. Vold, trusler m.v. fordelt efter tid og sted.

	2005	2006	Forskel	
			Antal	Procent
Odense	124	107	-17	-14 %
Aalborg	59	87	28	47 %

Spørgsmålet er så, hvilke former for lovovertrædelser der er henholdsvis mindsket og øget, idet en nærmere analyse heraf kan give et indtryk af, hvorvidt ændringerne kan relateres til nattelivet.

Overordnet ses af tabel 6.5, at de fleste af episoderne i såvel Odense som Aalborg angår simpel vold (§ 244), og yderligere omkring 10 pct. af sagerne angår alvorligere vold. Sager, hvor offeret er en person i offentlig tjeneste, forekommer noget hyppigere i Odense end i Aalborg, og tilsvarende gælder for vold m.v. mod vidner eller deres nærmeste.

¹⁷ P<0,05.

¹⁸ P<0,05.

Faldet i antallet af anmeldelser i Odense fra 2005 til 2006 angår vold mod offentlig myndighed (§ 119, stk. 1), fornærmelig tiltale af offentlig myndighed (§ 121) og simpel vold.¹⁹ Væksten i antallet af sager i Aalborg angår fornærmelig tiltale af offentlig myndighed, simpel vold, trusler på livet og røveri. Inden for de to sidstnævnte kategorier har der ligeledes været en mindre vækst i Odense.

Tabel 6.5. Vold, trusler m.v. fordelt efter tid, sted og art.

		2005		2006		Forskel
		Antal	Procent	Antal	Procent	
Odense	Vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste	7	6 %	2	2 %	-5
	Lægge hindring i vej. f. udfør af offentligt hverv	2	2 %	2	2 %	0
	Fornærmelig tiltale af offentlig myndighed	14	11 %	7	7 %	-7
	Vold mv. mod vidner og deres nærmeste	3	2 %	5	5 %	2
	Manddrab/forsøg på manddrab	1	1 %	0	0 %	-1
	Simpel vold	74	60 %	64	60 %	-10
	Alvorligere vold	12	10 %	12	11 %	0
	Trussel på livet	5	4 %	6	6 %	1
	Røveri	6	5 %	9	8 %	3
	I alt	124	100 %	107	100 %	-17
Aalborg	Vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste	2	3 %	2	2 %	0
	Lægge hindring i vej. f. udfør af offentligt hverv	0	0 %	0	0 %	0
	Fornærmelig tiltale af offentlig myndighed	0	0 %	2	2 %	2
	Vold mv. mod vidner og deres nærmeste	1	2 %	0	0 %	-1
	Manddrab/forsøg på manddrab	1	2 %	0	0 %	-1
	Simpel vold	46	78 %	61	70 %	15
	Alvorligere vold	7	12 %	7	8 %	0
	Trussel på livet	0	0 %	3	3 %	3
	Røveri	2	3 %	12	14 %	10
	I alt	59	100 %	87	100 %	28

I forhold til den del af nedgangen i antallet af sager i Odense, som angår personer i offentlig tjeneste, kan der sættes spørgsmålstegn ved, om det drejer sig om et reelt fald. Man vil således kunne hævde, at bevidstheden om, at der gennemføres en særlig indsats, kan have medført, at de offentlige myndigheder – herunder ikke mindst politiet, der er involveret i forsøget – udviser større tolerance, og derfor muligvis undlader at anmelde forhold, der ellers ville

¹⁹ Desuden var der i 2006 ingen lovovertrædelser inden for kategorien ”Manddrab/forsøg på manddrab”, mens der i 2005 var én. Denne vedrørte et forsøg på manddrab. Inden for samme kategori var der i 2005 i Aalborg et manddrab.

være blevet anmeldt. Det ville indebære, at der sker et kunstigt fald i antallet af anmeldte straffelovsovertrædelser. I særlig grad vil man kunne have mistanke om, at noget sådant kan have gjort sig gældende i forhold til sager, der falder ind under § 121, fornærmelig tiltale af offentlig myndighed. Det er et område, hvor der på landsplan de seneste år er sket en eksplosiv vækst, hvilket næppe alene afspejler en mindsket autoritetstro, men formentlig også en omsiggribende nultolerance.²⁰ § 121 har i Odense først og fremmest været anvendt i sager, hvor den offentlige myndighed er politiet.²¹

Det er imidlertid også muligt at hævde det modsatte – at politiet i Odense netop ud fra forventninger om en forbedring af nattelivet ikke er blevet mere tolerante, men har en registreringspraksis som tidligere, og at nedgangen i antallet af sager skyldes, at nattelivet i kraft af den særlige indsats er blevet mere roligt. Spørgsmålet vil blive drøftet yderligere i det følgende, her skal blot understreges, at også når sager, der angår personer i offentlig tjeneste, udelukkes af analysen, er der fortsat en statistisk signifikant forskel mellem Odense og Aalborg med hensyn til udviklingen i antal tilfælde af vold, trusler m.v.²² Det samme er tilfældet, når udviklingen vurderes alene ud fra de øvrige områder, hvor der især er sket et fald – vold mod vidner og simpel vold.²³

Det er videre undersøgt, om tidspunktet for den voldelige hændelse har forandret sig, jf. tabel 6.6.²⁴ For både Odense og Aalborg ses en tendens til, at flere af voldshændelserne sker i dagtimerne og de tidlige aftentimer. Det fald, der har været i Odense i antallet af episoder, er sket fra kl. 22 og frem til kl. syv næste morgen. Den vækst, der har været i antallet af episoder i Aalborg, er – ud over dag- og aftentimer – også sket fra kl. 4 om natten og frem til kl. 7 om morgenen. Den forskel, der er mellem udviklingen i antallet af voldsepisoder i Odense og i Aalborg, er således primært stor for dette tidsrum.²⁵ For den samlede periode fra kl. 22 og frem til kl. 7 om morgenen har der i Odense været en reduktion i antallet af sager vedrørende vold, trusler m.v. på 26 pct., mens der i Aalborg har været en tilvækst på 28 pct.²⁶

²⁰ Fra 1990 til 2005 er antallet af anmeldte overtrædelser af § 121 på landsplan vokset fra 77 til 750.

²¹ Alle sager vedrørende § 121 i Odense i 2005 angik polititjenestemænd, og seks af de syv sager i 2006 gjorde det.

²² $P < 0,05$.

²³ $P < 0,05$. Vold m.v. mod vidner og deres nærmeste foregår i meget høj grad i værtshusmiljøet, idet seks af de i alt ni sager er foregået indendørs på et værtshus, mens de tre øvrige kan formodes at have forbindelse med værtshusmiljøet, idet de er foregået mellem kl. 01 og kl. 04 om natten.

²⁴ I én sag fra Odense og én fra Aalborg mangler der tidspunkt for episoden.

²⁵ Forskellen er statistisk signifikant, $p < 0,01$.

²⁶ $P < 0,05$.

Tabel 6.6. Vold, trusler m.v. fordelt efter tid, sted og klokkeslæt.

		2005		2006		Forskel	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	Kl. 7.00 til 21.59	6	5 %	19	10 %	13	217 %
	Fra 22.00 til 03.59	84	68 %	60	57 %	-24	-29 %
	Fra 04.00 til 6.59	34	27 %	27	25 %	-7	-21 %
	I alt	124	100 %	106	100 %	-18	-15 %
Aalborg	Kl. 7.00 til 21.59	5	8 %	19	22 %	14	280 %
	Fra 22.00 til 03.59	42	72 %	40	46 %	-2	-5 %
	Fra 04.00 til 6.59	11	19 %	28	32 %	17	155 %
	I alt	58	100 %	87	100 %	29	50 %

Også eventuelle ændringer i ugedagen, hvor voldsepisoderne indtræffer, er undersøgt. En analyse heraf viser, at faldet i antallet af episoder i Odense er koncentreret til torsdage og lørdage, mens omvendt tilvæksten i antallet af sager i Aalborg er foregået alle ugens dage. Forskellen i udviklingen mellem Odense og Aalborg er statistisk signifikant for så vidt angår torsdage og lørdage.²⁷

Hvorvidt ændringerne i antallet af voldelige episoder er sket i begyndelsen eller i slutningen af den undersøgte periode, er også undersøgt, jf. tabel 6.7. Heraf ses, at faldet i antallet af voldsepisoder i Odense alene er forekommet i de sidste to måneder af den undersøgte periode, november og december måned, mens væksten i antallet af episoder i Aalborg er sket over hele perioden, dog mest i starten.²⁸

Tabel 6.7. Vold, trusler m.v. fordelt efter tid, sted og periode.

		2005		2006		Forskel	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Odense	September- oktober	55	44 %	58	54 %	3	5 %
	November-december	69	56 %	49	46 %	-20	-29 %
	I alt	124	100 %	107	100 %	-17	-14 %
Aalborg	September- oktober	19	32 %	37	43 %	18	95 %
	November-december	40	68 %	50	57 %	10	25 %
	I alt	59	100 %	87	100 %	28	47 %

Da den statistisk signifikante forskel mellem Odense og Aalborg i lige høj grad er betinget af såvel en tilvækst i antallet af sager om vold, trusler m.v. i Aalborg som et fald i Odense, er der set nærmere på, om tilvæksten i antallet af sager i Aalborg muligvis relaterer sig til særlige begivenheder, fx større fodboldkampe med tilrejsende supportere. Den tidsmæssige fordeling af sagerne i Aalborg i 2006 skaber imidlertid ikke mistanke om, at tilvæksten har forbin-

²⁷ $P < 0,05$ i begge tilfælde.

²⁸ Der er signifikant forskel mellem Odense og Aalborg for sidste del af perioden ($p < 0,05$), mens forskellen i den første del af perioden ikke er det.

delse med enkeltstående begivenheder eller arrangementer, som har affødt særligt mange voldelig episoder. Sagerne klumper sig således ikke sammen på bestemte tidspunkter.

Der har også været kontakt til Nordjyllands Politi med henblik på at få en vurdering af, hvad der kan have afstedkommet væksten i antallet af voldssager m.v. i Aalborgs natteliv. Politiet oplyser, at bemanningen og patruljeringen i værtshusmiljøet har været uforandret fra 2005 til 2006, og at der ikke har været særlige begivenheder, bandeopgør, nye værtshuse el.lign., som kan forklare tilvæksten i antallet af sager fra 2005 til 2006. Nordjyllands Politi har dermed ikke en specifik forklaring på, hvorfor antallet af voldssager m.v. er vokset i Aalborg fra 2005 til 2006.

7. Sammenfatning og diskussion

Sammenfattende viser analysen, at der overordnet set ikke er forskel i udviklingen mellem Odense og Aalborg, for så vist angår antallet af episoder i og omkring det centralt placerede værtshusmiljø. Der har derimod vist sig en forskel med hensyn til sager om vold, trusler og andre straffelovsovertrædelser, altså de alvorligste former for episoder. Der har på dette område været en reduktion i antallet af sager i Odense, mens der har været en vækst i Aalborg. Dertil kommer en tendens til, at der samtidig er sket en mindskning af de hændelser i henhold til politiets døgnrapporter, som angår værtshusene.

Følgende taler for, at denne forskel i udviklingen mellem Odense og Aalborg kan tilskrives eller relateres til den indsats, der har været i Odense i forbindelse med projekt 'Trygt natteliv':

- At faldet i Odense alene vedrører episoder, der er sket sent om aftenen eller om natten, altså på tidspunkter hvor der er størst aktivitet i og omkring restaurationsmiljøet.
- At faldet i Odense alene vedrører episoder, der er sket på dage, hvor der er stor aktivitet i og omkring restaurationsmiljøet.
- At faldet i Odense alene vedrører de sidste to undersøgte måneder, hvor den særlige indsats vedrørende projekt 'Trygt natteliv' især må forventes at have slået igennem.
- At den internationale forskning tyder på positive kriminalpræventive effekter af tilsvarende former for indsatser.

Der er imidlertid også forhold, der bevirker, at der er en vis usikkerhed omkring ovennævnte konklusion. Antallet af overtrædelser af ordensbekendtgørelsen, der er foregået sent om aftenen eller om natten, er som nævnt samtidigt vokset markant mere i Odense end i Aalborg. Denne udvikling kan tænkes at skyldes følgende:

- At politiet i Odense – i forbindelse med den særlige indsats i nattelivet – har været mindre tolerante over for forstyrrelse af den offentlige ro og orden og derfor i højere grad end tidligere har registreret og anmeldt episoder som overtrædelser af ordensbekendtgørelsen.
- At politiet i forbindelse med indsatsen i Odense har været mere tilbøjelige til at registrere uroligheder og konflikter som overtrædelse af ordensbekendtgørelsen end som overtrædelser af straffeloven.
- At de unge, der plejer at lave ballade på værtshuse, i forbindelse med indsatsen har flyttet deres generende aktiviteter udenfor i det offentlige rum, hvor ordensbekendtgørelsen gælder (jf. også de færre tilfælde af værtshusuorden og bortvisninger).
- At politiet i forbindelse med indsatsen i Odense tidligere opsnapper uroligheder, dvs. før de udvikler sig til alvorligere episoder.

Disse mulige forklaringer er blevet forelagt Fyns Politi, som meddeler, at ændringen næppe kan tilskrives en ændring i registreringspraksis el.lign. som følge af den særlige indsats i nattelivet. De politifolk, der arbejder i værtshusmiljøet, er således ikke via politiet gjort bekendt med indsatsen eller med, at den evalueres. De enkelte betjente kan naturligvis have været vidende om indsatsen gennem medierne, men den kvantitative evaluering vil de under alle omstændigheder ikke have kendt til. Fyns Politi oplyser videre, at der ikke har været forandringer i bemanningen eller andre politimæssige forandringer, som efter deres mening vil kunne forklare væksten i antal registrerede overtrædelser af ordensbekendtgørelsen.

På baggrund af disse oplysninger forekommer det mest sandsynligt, at udviklingen i Odense i form af vækst i antallet af overtrædelser af ordensbekendtgørelser og fald i antallet af volds-episoder m.v. skal forklares med, at indsatsen i nattelivet kan have medført, at episoder, der tidligere udviklede sig til vold m.v., er blevet mindre alvorlige eller standses, før de udvikler sig, og derfor hyppigere registreres som overtrædelser af ordensbekendtgørelsen eller som gadeuorden end som vold, trusler m.v.

Præcis hvilken del af 'Trygt natteliv', der måtte have haft en sådan betydning for nedgangen i voldskriminalitet m.v. i Odense, kan ikke med sikkerhed afgøres. Som antydnet, er det dog muligt, at indsatsen i Odense kan have betydet, at værtshusenes tolerance over for 'unge ballademagere' er mindsket, og at man hurtigere er skredet ind og har bortvist aggressive eller generende kunder, hvilket så kan have lagt en dæmper på gemytterne.

På baggrund af de nævnte internationale erfaringer, som primært angår effekten af uddannelse af restaurationspersonalet, kan der være anledning til at tro, at det først og fremmest er uddannelsen af personalet, der kan have haft en effekt. Erfaringsmæssigt er det meget van-

skeligt at påvise positive kriminalpræventive effekter af den type oplysningskampagne, der også har været omfattet af projektet.²⁹

I forlængelse heraf skal det understreges, at en effekt, der er betinget af uddannelsen af restaurationspersonalet, sandsynligvis meget hurtigt vil aftage, såfremt der ikke konstant tilbydes kurser, og såfremt restauratørerne ikke konstant motiveres til at lade deres personale deltage i kurser, jf. også den omtalte undersøgelse fra Toronto. Typisk er der således en meget stor udskiftning blandt personalet i barer m.v., og effekten vil kun kunne fastholdes, såfremt også nye personalemedlemmer gennemgår et uddannelsesforløb.³⁰

I en diskussion af kriminalpræventive effekter indgår almindeligvis også spørgsmålet om en mulig forskydningseffekt, altså spørgsmålet om, hvorvidt indsatsen over for værtshusmiljøet i Odense centrum kan have medført, at dele af det klientel, der almindeligvis har frekventeret værtshusmiljøet i Odense centrum, og som har stået for en væsentlig del af problemerne og uroen, har skiftet værtshusmiljø og nu i stedet kommer på værtshuse uden for Odense centrum og forårsager problemer dér. Som det blev nævnt ved gennemgangen af ét af de internationale forsøg, forsøget i Queensland, Australien, så kan den positive effekt være betinget af, at nogle af de mest problemskabende kunder ikke længere færdes de steder, hvor der blev igangsat et tiltag. Der er imidlertid ikke meget, der taler for, at noget tilsvarende skulle have gjort sig gældende i Odense. De tiltag, der er iværksat, har næppe skabt sådanne ændringer i selve miljøet, som ville kunne medføre, at miljøet ikke længere opleves som attraktivt af visse grupper. De ændringer, der er sket, vedrører antagelig primært restaurationspersonalets indsigt i og evne til at håndtere vanskelige situationer og kunder. Det skal dog tilføjes, at det kunne have været ønskeligt, hvis spørgsmålet om en eventuel forskydningseffekt havde været omfattet af evalueringen, således at udviklingen i værtshusrelateret vold mv. i andre dele af Odense var blevet undersøgt.

Selv om flere forhold kan tyde på, at indsatsen i forbindelse med 'Trygt natteliv' har haft en vis positiv kriminalpræventiv effekt, knytter der sig altid en vis usikkerhed til undersøgelser af denne karakter. For med større sikkerhed at kunne vurdere, om denne type af indsats har en effekt, ville det derfor være ønskeligt at forsøget gentages i andre omgivelser.

Det kunne desuden være værd at overveje, om det var muligt at opnå en bedre/større kriminalpræventiv effekt ved brug af andre metoder. En af de omtalte internationale undersøgelser,

²⁹ Gabrielsen & Bislevs evalueringsrapport, der vedrører en spørgeskemaundersøgelse af de unges forhold til nattelivet i Odense samt deres vurdering af den nævnte kampagne i Odense, viser desuden, at meget få – kun 13 pct. – af de unge har bemærket kampagnen.

³⁰ Her skal igen henvises til Gabrielsen & Bislevs evalueringsrapport, idet den gennem interview med barpersonalet viser, at barpersonalet er meget interesserede i at deltage i yderligere kurser.

den der angår forsøget i Toronto, omtaler, at der er udarbejdet en kundskabsbaseret liste over, hvad der fremmer konflikter og aggressioner i værtshusmiljøet. Det kunne muligvis være frugtbart at få denne oversat og anvendt i Danmark. Endelig skal nævnes, at det bør overvejes at undersøge, i hvilket omfang den målte effekt er holdbar, jf. de tidligere nævnte vanskeligheder ved at fastholde en effekt, og således foretage en ny, tilsvarende måling vedrørende 2007.